

Universitätsbibliothek Wuppertal

**Q. Horatii || Flacci Sermo-||nvm, sev Satyra-||rvm, sev
Eclogarvm libri || duo: Epistolarum li-||bri totidem.**

Horatius Flaccus, Quintus

Francofurti ad Moenum, 1577

2. Ad Lollium

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-306](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-306)

A nismus est, quale est odorati capillos, & alia sexcenta. reclamantibus fere omnibus libris manu scriptis, qui habent *curatus*, ego vulgatam scripturam tenui, *curatus*.

IN ÆQUALI TONSORE] ex efficiente effectum intellige. capilli igitur ab inæquali tonsore decurtati, intelligendi sunt inæqualiter decurtati: quemadmodum infra epist. ad Mæcen. 3. huius lib. per textorem exigua togæ, exigua togam significat *Exiguaq; toga simul et textore Catonem.*

SI FORTÈ SVBVC. PEXÆ TRITA] si subucula mea trita est, tunica autem comta, elegans, munda, atque ita vestitus incedo, rides, quasi hoc cultus genus ineptum sit, & indecorum propter inæqualitatem, & discrepantiam. pexum opposuit trito. pexæ vestes, lanosæ, villosæq; sunt necesse est, nempe tales, ut in eis neq; stamen, neq; subtemen appareat: & à pectendo, vel à pectine sunt appellatæ: à quibus pexati, qui pexis vestibus amicti sunt. Mart. *pexatus pulchrè rides me a zoile trita.* unde pexitas, id est, ut ita dicam, villositas. Plin. lib. 11. cap. 24. *quàm non ad hoc videtur pertinere cribrata pexitas tele, & quadam politura arte ipsa per se tenax ratio trama?*

B **ÆSTVAT]** commouetur, & agitur animi perturbatione, & inconstantia. tralatio ducta est à maris æstibus nunc accedentibus, nunc recedentibus. sic M. Tull. accus. lib. 2. de iure ducendo, *æstare illi, qui dederant pecuniam.* ibid. *Itaque æstabat dubitatione: versabat se in utramque partem non solum mente, verum etiam corpore.*

DISCONVENIT] dissidet, discrepat: ut *discoducit* apud Plaut. in Trinummo.

INSANIRE PVTAS SOLL. ME] id est, putas insaniam mihi esse solennem, & vsitatam: iccirco neque miraris, neque rides. dictum *solennia* pro solenniter: vel putas me communi omnium hominum more insanire. alij legendum putant *solennia mi*, pro *mibi*. hoc sensu, putas mihi rem esse solennem, & vsitatam mutare in horas sententiam, & insanire. alij post vocem *solennia* distinctionis notam ponunt, hocq; modo hunc locum explicant: insanire, putas esse res omnibus mortalibus solenneis, & vsitatas: id est, rem omnibus hominibus solennem: neque me rides. vocabuli autem solenne hæc significatio est, quam ostendimus. sic epist. ad Loll. 2. hoc lib. *Romanis solenne viris opus, vile fama, Vitaq; & membris.* sic Tibull. lib. 2. *Ille leuis stipula solenneis potus aceruos Accendet, flammam transilietque sacras.* Cic. ad Attic. li. 7. *tantum illud nostrum solenne seruemus, ut ne quem istuc euntem sine litteris dimittamus.* Iterum Horat. epist. 1. lib. 2. *Roma dulce diu fuit, & solenne, reclusa Manè domo, vigilare.*

C **NEC MEDICI]** qui me sanet, qui elleboro purget.

A PRÆTORE DATI] Prætoris erat furiosis, & mente captis curatores dare, si deessent agnati & gentiles. nam, ut scribit M. Tul. Tusc. 3. *qui ita sit affectus, eum dominum esse rerum suarum vetant XII. tabule.* vide Caium iuriscons. in institution. iuris ciuilibus.

TUTE LA] tutor, defensor. aliter dixit Od. 6. lib. 4. *Delia tutela dea, &c.*

ET PRAVE SECT. STOM.] ob rem leuè, ob rem nihili irascaris. ordo autem verborum est: cum ob vnguem amici de te pend. & te respicientis, prave sectum stomacheris. significat, homines leuia suorum amicorum incommoda, ut quæ ad corpus pertinent, ad eamq; corporis particulam, quæ non ita magnam curam desiderat, iniquo animo ferre: maxima autem, & quæ ad animum referuntur, negligere.

TE RESPIC.] oculos & aspectum ad te referentis, ut patronum & parentem.

AD SVMMAM, SAP. VNO MIN. EST IO.] hac de re diximus sat. 3. lib. 1. ad illum locum *si diues, qui sapiens est.* Quod autem ad genus loquendi attinet, *vno minor est Ioue*, id est, vni Ioui cedit: vno Ioue inferior est: vni Ioui secundus est: tale est illud Oda 12. lib. 1. *Te minor latum reges equum orbem.* & Od. 6. lib. 3. *Dixi te minorem quod geris, imperas.* & sat. 10. lib. 1. *Inuentore minor.* nõ multo aliter epist. 10. lib. 1. *donec minor in certamine longo.* aliter Oda 5. lib. 3. *Parnosque natos, ut capitis minor Ase remouisse.* aliter & sat. 3. lib. 2. in extr. *O maior tandem parcas insane minori.*

PRÆCIPVÈ SANVS] nomen *sanus* ad corpus propriè pertinet: transfertur autem etiam ad animum. ad corpus retulit Horat. epistola ad Mæcen. 2. huius lib. *Si me viuere vis sanum, rectè que valentem.* Et certè mihi videtur hoc loco ita posuisse, ut utroque modo intelligi vellet, & pro eo, qui corpore valet, & pro eo, qui sanæ mentis est. nam nomen *pituita*, quod statim sequitur, quamuis morbum corporis propriè significet per tralationem tamen etiam ad animi morbum pertinet, inanemque quandam laudis, & gloriæ cupiditatem significat, ut *κόρυζα* apud Græcos. Lucianus in dialogo *Μενίππ. καὶ Λιάκκ. ἀλλὰ κενὸς ὄρεσι, καὶ τίφος, καὶ πολλὴ κόρυζα.* fortasse autem Stoicos irridet, qui affirmant, sapientem non solum diuitem, &c. sed etiam sanum semper futurum: cum id neque in sapientis, neque in cuiusquam sit potestate positum. in nomine *pituita* autem cum prima syllaba longa sit, dubium non est quin duæ vocales sequentes, u, & i, contrahantur, & coeant in vnam syllabam *κῆσιμαίρεσι.* qua de re alibi diximus.

EP. 2. AD LOLLIVM. I.

TROIANI belli scriptorem, maxime Lolli,

Dum tu declamas Romæ, Præneste relegi:

Qui, quid sit pulchrū, quid turpe: quid utile, quid non:

Plenius, ac melius Chrysippo, & Crantore dicit.

Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi.

Sf iij Fabu-

- A Fabula, quâ Paridis propter narratur a-
morem,
Gracia barbariae lento collisa duello,
Stultorum regum, & populorum conti-
net astus.
Antenor censet belli præcidere causam.
Quid Paris? ut saluus regnet, uiuatque
beatus,
Cogi posse negat. Nestor cõponere liteis
Inter Peleiden festinat, & inter Atreidẽ.
Hunc amor, ira quidem communiter u-
rit utrumque.
Quicquid delirant reges, plectuntur
Achiui.
Seditione, dolis, scelere: atque libidine,
& ira
- B Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rursus quid virtus, & quid sapientia
possit,
Vtile proposuit nobis exẽplar Vlyssẽm:
Qui domitor Troiæ, multorum prouidus
urbeis,
Et mores hominum inspexit: latumq; per
æquor,
Dum sibi, dum socijs reditum parat, aspe-
ra multa
Pertulit, aduersis rerum immersabilis un-
dis.
Sirenum voces, & Circe pocula nosti:
- C Quasi cum socijs stultus cupidusque bi-
bisset:
Sub domina meretrice fuisset turpis, &
excors:
Vixisset cãis immudus, vel amica luto sus.
Nos numerus sumus, & fruges consume-
re nati,
Sponsi Penelopæ, nebulones, Alcinoique
In cute curanda plus æquo operata iuuen-
tus:
Cui pulchrum fuit in medios dormire di-
es, &
Ad strepitum citharæ cessatum ducere
curam.
- Vt iugulent homines, surgunt de nocte la-
trones:
Vt te ipsum serues, non expergisceris? at-
qui,
Si noles sanus, curres hydropicus: & ni
Posces ante diem librum cum lumine: si
non
Intendes animum studijs, & rebus hone-
stis:
Inuidia, vel amore vigil torquebere. nã
cur,
Quæ ledunt oculos festinas demere: si
quid
Est animum, differs curandi tempus in
annum?
Dimidium facti, qui cæpit habet. sape-
re aude:
- E Incipe. viuendi rectè qui prorogat horã,
Rusticus exspectat dum defluat amnis:
at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis æ-
uum.
Quæritur argentum, puerisque beata
creandis
Vxor, & incultæ pacantur vomere siluæ.
Quod satis est, cui contigit, hic nihil am-
plius optet.
Non domus, & fundus, non æris acer-
uus, & auri
- F Egrotò domini deduxit corpore febris,
No ãimo curas, valeat possessor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit aut metuit, iuuat illum sic do-
mus, aut res,
Vt lippũ picta tabulæ, fomenta podagrã,
Auriculas citharæ collecta sorde dolen-
teis.
Sincerum est nisi vas, quodcumque in-
fundis, acescit.
Sperne voluptates. nocet emta dolore vo-
luptas.
Semper auarus eget. certum voto pete fi-
nem.

Inui-

A *Invidus alterius macrescit rebus opimis.*
Invidia Siculi non inuenere tyranni
Maius tormentum. qui non moderabi-
tur iræ,
Infectum volet esse, dolor quod suaserit,
& mens,
Dum pœnas odio per vim festinat inul-
to.
Ira furor brevis est, animum rege: qui,
nisi pâret,
Imperat: hunc frenis, hunc tu compefce
catena.

Fingit equum tenera docilem ceruice ma-
gister,
 B *Ire viam, quam monstrat eques. venatici-*
cus, ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in au-
la,
Militat in siluis catulus. nunc adhibe puro
Pectore verba puer, nunc te melioribus
offer.
Quo semelest imbuta recens seruabit o-
dorem
Testa diu. quod si cessas, aut strenuus an-
teis:

Nectardum opperior, nec præcedenti-
bus insto.

TROIANI BELLI SCRIPTOREM, &c.] Iliadem Homeri relegi.

C PRÆNESTE] quod frigidum appellat Od. 4. lib. 3. seu mihi frigidum Præneste, seu Tibur supinum, &c.

PVLCHRVM] honestum. καλόν. sic apud M. Tull. pulchritudo factorum.

PLENIUS] vberius, copiosius. lib. 1. Vatic. habet Planius. cum quo & quidem alij congruunt.

CHRYSIPPO] qui fulcire putatur porticum Stoicorum, vt scribit M. Tull. lib. 2. Academ. hic septingentos libros, & plureis edidit. Ita autem claruit in dialecticis, vt plerique existimarint, si apud Deos locus esset dialecticæ, non aliam dialecticam futuram, quàm Chrysipeam. exstat & de eo hic senarius apud Laërtium, Εἰ μὴ γὰρ ἦν Χρύσιππος, οὐκ ἂν εὖ σοῦ. id est, nisi enim esset Chrysiippus, non esset porticus.

CRANTORE] Academico, de quo M. Tull. Tuscul. 3. his verbis, Nec absurde Crantor ille, qui in nostra Academia vel in primis fuit nobilis. Minime (inquit) assentior ijs, qui istam nescio quam indolentiam magnopere laudant: quæ non potest vlla esse, nec debet. Ne agrotus sim (inquit) sed si fuerim, sensus

adsit, sine secetur quid sine auellatur à corpore. nam istuc nihil dolere, non sine magna mercede contingit immanitatis in animo, stuporis in corpore. verba Crantoris Græcæ reperiuntur apud Plutarch. ἐν τῷ ἑξῆσι. ὡς Ἀπολλών. μὴ γὰρ νοσοῦμεν (φροῖν) ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Κραντῶρ. νοσήσασι δὲ παρήϊ πρὸς ἀσθεσίαις, εἴ τ' οὐκ ἔμμενοι το π τῶν ἡμετέρων, εἴ τ' ἀποσώσωτο. πὲρ γὰρ ἀνόδων τῶ τῶν ἀνευ μετὰ λὼν ἐγγίνεταί μεθ' ὧν τῶ ἀνδραπέτω. πῆρι δὲ ἀσθεσίαις γὰρ εἰκὸς ἐκεί μὲν σῶμα τοῦ πτω, εἰ τῶ δὲ ἀνδραπέτω. Idem Tullius lib. 5. de Finibus, tamen audebo te ab hac Academia noua ad veterē illā vocare: in qua, vt dicere Antiochū audiebas, nō ij soli numerātur, qui Academicī vocātur, Spensippus, Xenoc. Polem. Crātor, &c.

DETINET] Vatic. vnus habet destinet, vt fortasse legendum sit *destinet*.

BARBARIÆ] Phrigiæ. aliàs per barbaros Persæ & Medi significantur: vt Oda 29. lib. 1. que tibi virginum Sponso necato barbaræ seruiet? Ex quo loco intelligere licet, falli eos, qui per barbariam semper Phrygiam significari putant.

COLLIS A] conflictata, contrita, seu commissa. vt Homerus *iliad. α. πρὸ τ' ἀρ σφωθεῶν ἐριδι ξυμένεκε μάχεσθαι*: id est, quis vos deus commisit vt inter vos contenderetis ac decertaretis?

DUELLO] bello. *Duellum* (inquit Festus) bellum: videlicet, quod duabus partibus de victoria contenditibus dimicatur. M. Tullius oratore perf. Nam vt duellum bellum, & duis bis, sic Duellum est, qui classe Pœnos deuicit, Bellium nominauerunt. Sic iterum Festus testatur *duonum* dictum esse à veteribus pro bonum.

ÆSTVS] animorum motus, perturbationes. in quibusdam lib. scriptis legitur *æstum*. sed parum refert.

ANTENOR CENSET] sic Antenor *il. η. Κε κλυτὴ μὲν τρώες, καὶ Δάρδανοι, ἠδ' ὀπίηκροι, ὅ τ' εἶπω, πρὸς με θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει. Δευτ', ἀγέτ', Ἀργείων ἑλένην, καὶ κτήματα ἃ μὲν αὐτῇ Δωρόμεν Ἀτρεΐδῃσιν ἄγειν, &c. i. Audite me Troiani, & Dardani, & socij, vt ego vobis exponam quod sentio. Eia, agite: Arginam Helenam, & cum ea, bona, quæ huc secum aduexit, Attidis reddamus, &c.*

BELLI PRÆCID. CAUS.] reddere Helenam Græcis cum ijs rebus, quas secum Troiam adueherat, vt declarant superiores Homeri versus.

QUID PARIS?] apud eundem sic respondet Antenori Paris, Ἀντήνορ, σὺ μὲν εἶκ' ἐτ' ἐμοὶ φίλα παῦτ' ἀγορεύεις, &c. id est, Antenor tu quidem mihi grata ista non loqueris.

VT SALV. REGN. VIUAT QVE BEATVS, COGI P. N.] id est, negat se posse cogi, vt reddat Helenam Menelao, quod si fecisset, saluus regnasset, beatusq; vixisset. vel sic: Quid Paris? cogi se posse negat, vt saluus regnet, & viuat beat⁹, Helenā reddēdo scilicet. vulgò, sic, Quid Paris? negat sibi hanc vim posse inferri, & necessitatē imponi, si futurum est, vt viuat beatus, & saluus regnet.

NESTOR COMPONERE LITES] *il. α. Η κεν γηθήσται Πριάμος, Πριάμοιο τε παῖδες, Ἄλλοι τε τρώες μέγα κεν κηχαροῖσσι θυμῶ, Εἰ σφῶν τὰ δὲ πάντα πύδοια το μαριναμένονιν, &c.* id est, Profecto gaudeat Priamus, & Priami filij, si intelligant, vos hoc modo inter vos contendere:

A HVNC AMOR,] Agamemnonem vrit amor: ira communiter vtrumque incendit, Agamemnonem & Achillem.

PLECTVNTVR] eius luunt pœnas. suprà Od. 28. lib. 1. *Venus sine Plectantur silua.*

V TILE PROPOSUIT N. EXEMPL.] in Odyssœa. *Exemplar Vlyss.* id est, Vlysses, quem sibi quisq; proponere debeat imitandum. & atten- de eum nõ dicere *exemplum*. Sic Alcidas Odyf- seam, καλὸν ἀνδρῶπιος βίης κάππρον appellabat, nomi- ne translato, sed longius petito, vt notat Aristo- tel. lib. 3. Rhetor. id est, pulchrum humanæ vi- tæ speculum.

DOMITOR TROIÆ] id est, posteaquàm Troiam domuit, ac subegit. Hom. ὁ δ' α. ἐπὶ τοῖσις ἱε- ροῦ πολίεθρον ἔπεσε. id est, posteaquàm Troiam ex- pugnavit.

DVM SIBI, DVM SOC. RED. PARAT] Hom. ibid. Ἀρνύμενος ἴω τε ψύχῳ, καὶ νόσον ἐπαίρων. id est, eripere cupiens vitam suam, & reditum socio- rum suorum.

B ADVERS. RER. IMMERSAB.] quinum- quam succubuit rebus aduersis. immersabilis, ἀβάπτιστος Pindarus eid. 6. πῦθ. Horat. epist. superiore, *mersor civilibus undis.* aliter sat. 4. lib. 2. *Doctus eris vna misto mersare Falerno.*

SIRENYM VOCES, &c.] Sirenas alij Ache- loi, & Steropæ, alij eiusdem Acheloi & Terpsi- choræ vnus nouem Musarum, filias esse tradide- runt. quam opinionem sequitur Appollon. lib. 4. Argon. Eurip. autem in Helena, Terræ filias fa- cit, ἐ ἐπὶ περοφόροι νεανίδες, Παρθέναι Χθονὸς κόραι Σειρήνες. id est, e, e, pennigere puellæ, virgines terræ filiæ, Si- renes. Illæ, cum integram, & inuiolatam virgini- tatem seruare constituissent, in odium Veneris acerbissimum venerunt. Itaque alas noctæ, in orã littoris Etrusci euolarunt, insulamque Anthenu- sam incoluerunt. earum nomina sunt Aglaopho- nia, Thelxiepea, Pisinoia, Ligea. Hæ (vt ait Home- rus ὁδύσσ. μ.) eos, qui ad illa loca nauigarent, au- reisque facileis, & vacuas eis præberent, ita suo cantu demulcebant, ac retinebant, vt numquam postea de reditu in patriã cogitarent, ibique con- fenescerent, & mortem obirent. Vlysses autem ne quid sibi tale accideret, cum à Circe præmoni- tus esset, socijs aureis cera obturavit, sibi pedes, & manus vinciendos curavit, vetuitq; se solui, si for- tẽ earum cantu delectatus, ad eas nauigare vellet.

C sic Hom. Σειρήνας μὲν παρῶν ἀφίξεις, αἱ ῥά τε πάντας Ἀνδρῶπιες θέλγισον, ὅ, τις σφίρας εἰσαφίκεται, ὅ τις αἰδέειν πε- λάση, καὶ φθόγγον ἀκρόση Σειρῶων τῶ δ' ἔπι γῶν καὶ νῆπα πέννα Οἴκαδ' ἐνοσήσαντι παλίσταται, ἔδ' ἐ γάνωται: Ἀλλὰ τε Σειρήνες λυγρῆ θέλγισον αἰοιδῆ Ἡμεναὶ οὐ λειμῶνι. id est, Ad Sirenas primùm peruenies, quæ omnes homi- nes mulcent, quisquis ad eas aduenerit, qui per imprudentiam & ignorantiam ad eas accesserit, & vocem Sirenũ audierit. Ei autem nequaquam vxor & paruuli pueri domum reuerso obuiam procedunt, neque reditum gratulantur: Sed eum perpetuò Sirenes suauis, & liquido cantu mul- cent, in prato sedentes. fuit autem talis (vt scribit Hom. eodem libro) Sirenũ cantus, quo Vlysses allicere conatæ sunt. Δεῦρ' ἄγ' ἰὼν πολὺν ὄδυσσιν, μέγα

κῶδος Ἀχαιῶν, Νῆα κατὰ σπον, ἵνα νωίτερω ὄπ' ἀκρόση. Οὐ γάρ πως τῆδε παρήλασε νῆι μελαίνῃ, Πέην γ' ἠμέων μελίγη- ρω δ' ὀπ' ὀσμῶτων ὄπ' ἀκρόση. Ἀλλ' ὄγε περ' ἄμενος νεῖται, καὶ πλείονα εἰδώς. Ἰδμεν γάρ πως πάντ' ὄσ' ἐπὶ βόειν εὐρείῃ Ἀργεῖοι βῶες τε θεῶν ἰότητι μῶγισαν. Ἰδμεν δ' ὄσσα γένεταί ὄπ' Ἰχθὼνὶ πηλοσπίρη. Quos versus vertit M. Tull. lib. 5. de Finibus, vbi docet, nihil aliud à Sirenibus hoc can- tu promitti, quàm cognitionem rerum, ac scien- tiam. vide quæ scripsimus ad illum locum, *vitanda est improba Siren Desidia:* sat. 3. lib. 2. Pausanias Atticis, poëmatum, & orationum illecebram, Si- renem appellari solere scribit his verbis, εἰσβάσι δὲ καὶ νῶν ἐπὶ ποιημάτων καὶ λόγων τὸ ἐπαρῶν Σειρῶν εἰκάξεν. Apud Apollon. lib. 4. Argon. Orpheus citharæ cantu Sirenium vocem auertit, ne ab Argonau- tis audiatur.

CIRCE ΠΟΥΛΙΑ] Circe Solis, & Persæ fi- lia, Ætæ Colchorum regis, Medæ patris, foror. alij Ætæ & Hecataë filiam, Medæ sororem esse volunt, vt refert interpr. Appollonij in Argonaut. M. Tull. lib. 3. de natura deorum, scribit Circe, & Pasiphaën è Perseide Oceani filia natas esse, patre Sole. de ea sic Hom. ὁ δ' κ. Κίρκη εὐπλόκαμος δεινὴ θεός, αὐθιγέσσα, Ἀντικασίγνητος ὀλοόφρονος Αἰήταο. Ἀμφω δ' ἐκχαλίω φαειμῆρότ' ἠελίοιο. id est, Circe comta co- ma, horribilis dea, diferta, soror germana Ætæ perdita cogitantis. Ambo autem à sole homini- bus lucem suppeditante nati sunt. Hæc socios ali- quot Vlyssis, qui ea loca, in quibus commoraba- tur, exploratum missi fuerant, virga illa sua per- cussos, epotoque pharmaco, statim in lues vertit, præter Eurylochum, qui, ceteris eius domum in- gressis, suspicatus dolum subesse, extra foreis re- manserat. auctor Hom. lib. quem suprà comme- morauis, his verbis, Ἀντὰρ ἐπὶ δῶκεν τε, καὶ ἔκπιον, αὐ- τὴν ἔπιπτε Ράβδῳ πεπληγῆα κτ' ἠσφροίσθη ἔργῳ. Οἱ δὲ αὐτῶν μὲν ἔχον κεφαλὰς, φωνῶν τε, δέμας τε, καὶ τείχεας. αὐτὰρ νῶς ἦν ἔμπεδος, αἰς τὸ πάρος περ. id est, Porro autem postea- quàm Circe pharmacum dedit, & illi ebiberunt, tum illa eos virga percussos in haris conclusit. Illi autem suum quidem habebant capita: sed mens eis erat stabilis, vt antea. sic Virgil. lib. 7. Æneid.

F *Hinc exaudiri gemitus, iraq; leonum, Vmclare recusantem, & sera sub nocte rudenum, Setigeriq; sues, atq; in præsepibus vrsi Sauris, ac forma magnorum vls- lare luperum: Quos hominum ex facie dea seu a po- tentibus herbis Induerat Circe in vultus, ac terga fe- rarum.* Dion Chrysostomus oratione, quæ inscri- bitur διογένης, ἢ ἀδελφότης, id est, de virtute, per Cir- cen vult significati voluptatem, quæ non gladijs, neque hastis, neque bipennibus, neque sagittis homines oppugnat, sed luxu, delicijs, epulis, ille- cebris, mollitie, rebus venereis & similibus illicit in fraudem, inescat, decipit, effæminat, liquefacit, & eneruat. Multa alia præclara de Circe & volu- ptate dicuntur ab illo politissimo & dulcissimo scriptore. M. Tull. in Diuinatione contra Cæci- lium, alludens ad hanc de Circe fabulam, ita lo- quitur. *Est adhuc, id, quod vos omnes admirari vi- deo, non Verres, sed Q. Mucius. quid enim facere potuit elegantius ad hominum existimationem? æ- quius ad leuandam mulieris calamitatem? vehe- mentius ad quaestoris libidinem coercendam? summe* *hæc*

A *hac omnia mihi videntur laudanda: sed repente è vestigio ex homine tanquam aliquo Circao poculo factus est Verres: redit ad se, atq. ad mores suos.* Xenophon *Σπομνη. α.* hanc de Circe fabulam iocans transfert ad edacitatem, & cibi, potusque immoderationem. eos enim, qui intemperantius edant, & bibant, sues ab illecebris epularum fieri: Vlysem autem tum sua sponte, tum Mercurij præceptis ac monitis temperantem effectum cauisse, ne se supra modum cibo expleret. Omnino credibile est, Circen illam, si vquam fuit, mulierem fuisse impudicam, & libidinofam, quæ arte meretricia, blanditijs & illecebris homines à se illectos & irretitos, à rebus agendis, & ab officio abduceret, atque ad vitam voluptariam traduceret. quod & Seruius existimat commentar. ad lib. 7. *Æneid.* non longè à princip. *Circa* autem excudendum curavi, secutus treis cod. Vatic. & Iannoct. Faër. Tornes. & alios, quibus hinc in Gallia visus sum.

B *QVÆ SI CVM SOCIIS STVL. &c.]* Hom. *ὁδ. κ.* Mercurium inducit iuuenis ornatu, & specie, Vlyssi ad Circen eunti, sociosque suos in sues versos repetituro ea præcipientem, quibus eos restitutos in pristinam formam, recuperare possit: simulque remedium præbentem aduersus Circa veneficia.

STVLTVS, CVPIDVSQVE BIBISSET] si in eo se stultum, cupidumque præbuisset, vt pharmaca Circa biberet, &c. Atqui bibit Vlyses, vt est apud Home. sed ea in eum nihil valuerunt, vt pote salutari illo Mercurij pharmaco præmunitum.

SVB DOMINA MERETR.] recte addit *domina.* nam quisquis meretricio amore deuinctus est, seruitutem seruit, eamque turpissimam. profert hunc versum Seruius ad illum Virgil. *Æneid.* 7. locum, quem paullo antè commemorauimus.

C *TVRPIS, ET EXCORS]* amens. Hom. *ibid.* κακὸν, καὶ ἀνήνοσθε θείη, id est, malum, & nihil viri habentem. corenim pro mente saepe vsurpatur, vt cum dicimus quempiam cor non habere. Lucre. lib. 5. *Ingenio qui præstabant, & corde vigeabant.* vsus est hoc nomine etiam satyra 3. lib. 2. *Tunc insanus eris si acceperis, an magis excors, &c.*

AMICA LVTO SVS] Homerus *ibid.* σῶας appellat χαμαικυβάδας, id est, humi cubanteis. sic immundos sues appellat Virg. Georg. 1. id est, vt interpretatur Seruius, luto gaudentis: & profert hunc locum Horatij,

NOS NUMERVS SVMVS] sumus turba sine nomine, sine virtute, ac dignitate. nam apud scriptores multitudo, numero, non pondere, aut dignitate aestimatur, vt infra epist. de arte p. numero plures, virtute, & honore minores. Homerus vocat πληθῶν, vt il. α. ὡς φάσαι η̄ πληθῦς. Carent igitur illi quidem omni dignitate, atque auctoritate, qui numerum explent duntaxat: sed longè sunt ij deterrimi, ac postremi homines, qui nullo numero sunt, seu qui ne numeri quidem locum obtinent, quod de Megarenfibus olim ab Apolline responsum est, Ὑμῖς δ' ὦ Μεγαρεῖς ἔτε τελεπῖ, ἔτε πέταρπι, ὄντε

δωδέκαπι, ἔτ' ἐν λόγῳ, ἔτ' ἐν ἀειθμῶ. id est, vos autem Megarenfes, neq3 tertij, neque quarti, neq3 duodecimi estis, neque vlla in ratione, neque in numero. Sic Æschines ille apud Theocrit. *εἰδ' δ.* queritur se apud Cyniscam puellam nullo numero esse, his verbis, Ἀμμις δ' ἔπ' λόγῳ πνὸς ἄξιῳ ἔτ' ἀειθμητοῖ, Δύσνηοι Μεγαρηῖες ἀπμοπέτη ὀνὶ μοίρη. id est, nos autem neque vlla ratione digni, neque vlllo in numero habitifumus, tanquam infelices Megarenfes, in loco infimo, seu in condicione deterrima, & contemptissima. Euripid. in quadam tragædia, quæ non exstat, Δειλοὶ γὰρ ἄνδρες ἐκ ἔχασιν ἐν μάχῃ Λαεθμόν, ἀλλ' ἄπισι, καὶ παρῶσ' ὄμοις. id est, ignaui enim homines non habent in prælio numerum: sed absunt etiam si adsint. Idem Eurip. Heracl. ἀειθμὸν ποσὺν, pro homine nihil, cum de vno loqueretur: Εἰδῶς μὲν ἐκ ἀειθμῶν, ἀλλ' ἐπιπίμας Ἀιδῶ ὄντα πον σὸν παῖδα. id est, cum scirem filium tuum nō esse numerum, sed verè virum esse. Non admodum autem dissimile est illud Hom. *ιλιὰδ.* ἐπὶ τῶσιον ἀχθος ἀρῶρης: id est, inutile onus terræ. quod vsurpauit Plato in Theæreto. καὶ ὄντοται ὅ π' ἔ ληροὶ ἐῖσι, γῆς ἀλλως ἀχθη, ἀλλ' ἄνδρες, οἷς δὲ εἶναι ἐν πόλει τὰς σαθητομένους: id est, putant se audire, seu sibi dici, se non esse nebulones, aut nugatores, cum alioqui sint onera terræ: sed taleis viros, quales eos esse oportet in ciuitate, qui salui sint futuri.

SPONSI PENELOPÆ] Penelopæ reperi scriptum in quinque codicibus manu scriptis, 3. Vatic. Iannoct. Tornes. non Penelopes. iam verò sponforum appellatione procos significat, quos Homerus *μνηστῆρες* nominat. Procorum autem Penelopes viuendi genus fuisse inertissimū, desidiosissimum, mollissimum, dissolutissimum, declarat Homerus multis *ὁδ. σ.* libris. exempli causa, lib. 1. Ἀντὰρ ἐπεὶ πείσιος, καὶ ἐδήτιος ἔξ' ἔρον ἐντο Μνηστῆρες, πῶσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα, μέμνηται, Μολπήτ' ὄρχησῦς πε. τὰ γὰρ τ' ἀνάθηματα δαγτός. Κηρύξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν ἄδεικαλλέα θῆκε Φημίω, ὅς ῥ' ἦειδε τῶσδε μνηστῆρων ἀνάγκη. id est, Porro autem posteaquam potionis & cibi desiderium depulerunt proci: eis quidem alia cura fuerunt, cantus, & saltatio: hæc enim sunt epularum additamenta. Præco autem citharam Phe-mio in manus tradidit: Qui apud procos canebat necessitate coactus. *ibidem.* Οἱ δ' εἰς ὄρχησῦς πε, καὶ ἡμερόεσσαν ἀοιδὴν Τρεψάμενοι πέτρηντε, μένοι δ' ὄπῃ ἔασσον ἐλθεῖν. id est, illi autem ad saltationē, & amabilem cantum conuersi oblectabantur, & ita tempus vsperinum expectabant. & lib. β. senibus illis Ithacensibus conuocatis, Οἱ δ' εἰς ἡμέτερον πολεῦμενοι ἡματα πάντα Βῆς ἱερέοντες, καὶ οἷς, καὶ πτοίας αἴρας εἰλαπινάζοι, πίνουσι πε οἶνοπα οἶνον. id est, hi autem in domo nostra dies omneis commorantes & versantes, boues macantes, & oueis, & pingueis capras epulantur, & vinum rubrū, seu calidū bibunt. Athen. lib. 4. procorum cenas, & prandia cum Phæacum conuiujs comparans, taleis illorum esse compositiones ait, quales probabile est esse luxuriosorū, vinolentorum, amatorū: Phæacum autē conuiuia esse illa quidem delicata, & voluptaria, verum tamen grauiora, & temperiora.

ALCINOIQVE, &c.] Alcinoi rex Phæacum apud Hom. *ὁδ. γ.* dicit, sibi, ac populo suo conuiuia,

A conuiuia, citharam, choréas, cultum corporis varium, ac saepe mutatum, calida balnea, Venerem placere, his verbis, *Αει δ' ἡμῖν δάξτε φίλην, κίθαρίς τε, χοροί τε, Εἴματα τ' ἐξημοίσα, λοιπὰ τε θερμά, καὶ ἕλαι.* id est, Semper autem nobis & conuiuium placet, & cithara, & chori, & vestes subinde mutatae, & lauacra calida, & lecti. *Alcinoi* autem patrij casus est, numeri singularis, cohaeretque cum nomine *inuentus*, quod proximo versu sequitur. quaedam ex emplaria habent *Antinoi*q;: quae lectio si placebit, erit numeri multitudinis, recti casus, id est, *Antinoi* similes. fuit autē *Antinous* vnus è procis *Penelopae*, ferrox, & arrogans, & contumeliosus.

PLVS AEQ. OPER.] id est, plus aequo occupata: quae plus aequo laboris sum sit. operari, est opus facere, operam in re aliqua ponere. sic *Lucre. lib. 4. Et quibus in rebus consueverunt esse operati.* interdū & pro sacrificandi verbo vsurpatur, quemadmodum & facere, & *ῥέζειν* apud Graecos. *Virg. Georg. 1. letis operatus in herbis. Tibull. lib. 2. Tunc operata deo pubes discumbet in herba.*

B **ET AD STREP. CITHARAE CESSATVM]** quidam *cessantum* legendum putant, non *cessatum*, vt habent vulgati, & manuscripti codices: & interpretantur otiosorum, & feriatorū hominū curas traducere: quod est, nihil agere, nihil curare: rebus ludicris, ac voluptarijs operam dare, saltare, cantare, &c. quam scripturam nullo in codice vetere reperi. Ego alteram, & receptam, verā esse puto. Porro autem *cessatum ducere*, valet, *κοιμίζειν*, sopire. sic enim loquuntur Graeci, *κοιμίζειν τὰς λύπας, ἢ τὰς φροντίδας.* id est, sopire dolores, aut curas.

DE NOCTE] id est, statim post noctem. sic *lib. 2. sat. vlt. De medio potare die.*

SI NOLES SAN. CVRR. HYDROP.] *nolens* scriptum reperi in tribus codicibus manuscriptis, i. *Vatic. & Iann. Torn.* eamque putavi rectā, & germanā scripturam. sententia autem huius loci haec est: si te non seruabis interea dum sanus es, (inquit) cogēris te seruare, & ad medicum curre, tibiq; consulere, cum factus eris hydropicus.

C Allegoria est, per quam hoc significat, si operam studio sapientiae dare noles interea dum animum à vitijs purum habes: si librum cum lumine ante diem non posces: vitia contrahes, quae non facile postea abstergebis, & quae te vigilem assidue torquebunt. mendose (opinor) habent quidam libri *cures*, nisi addas *te*, & legas *nolis*. alioqui legendū *curres*, nempe ad medicum, id est, ad philosophū. verum tamen iudicet lector.

ET NI POSCES ANTE DIEM] *ἐρμηνεία*, seu interpretatio est superiorum. inuidia & amor sunt animorum morbi, & quasi hydropes: poscere librum, & ire ad philosophum, sunt remedia expetere, & medicum consulere. Sic *Dion Chrysost.* in orat. quae inscribitur, *Διαβίβη τῶν ὀν συμποσίων*, ostendit, quemadmodum nemo pharma medicorū sibi comparat, aut mercatur, nisi aegrotet: ita neminē ad philosophum audiendū accedere, nisi egritudine aliqua oborta, & in reb. aduersis.

NAM CVR, QVAE LADVNT OCVLVS, &c.] cur leuia mala, leucisq; morbos depellere properas: morborum autem animi, qui sunt lon-

gè grauissimi, curationem in annum differ? Huc **D** pertinent illa ex oratione *Dionis Chrysostomi*, *Διογεν. ἢ ἀρετῆς, non longè à principio, καὶ ἔλεγε θαυμάζειν [Διογένης] ὅτι εἰ μὲν ἐφη ὀδόντας ἰάσθαι, πάντες ἂν αὐτὰ πᾶσο ἦσαν οἱ δέδομένοι ὀδόντα ἐξελείσθαι: καὶ νῦν δὲ εἰ ἴσθαι ὀφθαλμοὺς θεραπεύειν, πάντες ἂν ὄφθαλμοὺς αὐτὰ ἐπεδείκνυον: ὁμοίως δὲ εἰ ἀσπλιῶς, ἢ ποδάγρας, ἢ κορυζῆς ἔλεγε εἰδέναι φάρμακον: ἐπὶ δὲ ἐφη παύσειν τὸς πιστομένους αὐτὰ ἀγνοίας καὶ πονηρίας, καὶ ἀκολασίας, ὅδεις αὐτὰ πᾶσο σίγει, ὅδεις οὐκ ἐλευσεν ἰάσθαι αὐτὸν, ὅδεις εἰ πολὺ πᾶσο λήψασθαι ἀργύρεον ἠμέλλει, ὡς ἦτον ἴσθαι τῶν, ἢ ἴσθαι οὐκ ἐπείαν ὀνοχλέμενος, ἢ χαλεπώτερον ὄν ἀνθρώπων ἀσληνὸς ἀνέχεσθαι οἰδωπὸς ἢ διεφθαρμένους ὀδόντας, ἢ ψυχῆς ἀφρονος, καὶ ἀμαθῆς, καὶ δειλῆς, καὶ θρασύας, καὶ φιληδόνος, καὶ αἰελευθέρου, καὶ ὀργίλης, καὶ λυπηρῆς, καὶ πανήργου, καὶ πάντα βόπον διεφθαρμένους.* id est, & dicebat se mirari *Diogenes*, si quidē profiteretur dentium sanandorum scientiam, omnibus dolore affectos ad se accessuros, roganteis, vt dentem corruptum sibi eximeret, atq; euelleret: & si polliceretur se oculis medicinam facturum, omnibus homines sibi oculum curandū commissuros: similiter si splenis, aut podagrae, aut pituitae, seu grauedinis medicamentū, remediumq; se nouisse diceret, omnibus morbis illis implicitos ad se concursuros: posteaquā autē dixit se eos, qui sibi fidem haberent, ignorantia, & nequitia, & intemperantia liberaturum, neminem sibi aureis admouisse, animūmue attendisse, neque sese sanandum tradidisse, ne si pecuniam quidem vnā cum valetudine aut sanitate accepturus esset, quasi ab his malis minus conficeretur, quā ab illis, aut quasi grauius ac difficilior sit hominī lienem tumentem, vel dentem putridum, seu corruptum patienter ferre, quā animum insipientem, & indoctum, & timidum, & audacem, & voluptatū ardore flagrantem, & illiberalem, & iracundum, & anxium, & vastrum ac subdolum.

SIVID EST ANIMVM] si quid animum exest, absumit, tabefacit, &c. sic & verbo *ἔδω*, seu *ἔδομαι* vtuntur Graeci. *Hom. il. ω. πενθὸν ἐμὸν, τὸ μέγχις ὀδύρομένος καὶ ἀχρῦον Σιωῆ δέαι κεσθίλω*, id est, ὁ φίλιμι, quousque lamentans & marens cor tuum edes? *M. Tull. lib. 3. Tuscul. quæst. Ipse summi cor edens, hominum vestigia vitans:* quem versum cum illo superiore, *Qui miser in campis marens errabat Alcis*, vertit ex *Homeri il. ζ. Ἡπὶ ὁ καππέδιον τὸ ἀλλήϊον οἶος ἀλάτο Ὀν θυμὸν κατέδων, πᾶτον ἀνθρώπων ἀλείναν.* Aliquot libri veteres habent *si quod*: quae scriptura non est rejicienda. nam & probabilem sententiam continet, neque tamen multum ab altera differentem. hoc enim ea significatur, cur quae laedunt oculos studes & properas detrahare, si id, quod consumit & corrumpit animum, curare cessas & cunctaris?

DIMID. FACTI, QVI COEPIT, &c.] *Hesiod. Ἀρχὴ δὲ τοῦ ἡμῶν παντός.* id est, principium autem dimidium totius. *Plato lib. de rep. secundo, ἐμοὺ ὀίδα ὅτι ἀρχὴ παντός ἔργου μέγιστον, ἀλλωσσε καὶ νέω, καὶ ἀπαλῶ ὀτωοῦ,* id est, scis ne igitur principium cuiusque operis maximum quiddam esse, praesertim & iuueni, & cuius, qui tener sit, & flexibilis? & *Aristot. li. 1. de morib. ad Nicom. δοκεῖ οὖν πλείον, ἢ τὸ ἡμῶν τὸ παντός εἶναι ἢ ἀρχὴ:* id est, videtur igitur princi-

A principium plus esse, quàm dimidium totius.

SAPERE AVDE] quasi ad rem magnam & arduam excitans, dixit *aude*. Virg. *Æn.* 9. *Euryale audendum dextra*. epist. 3. infra. *ipse quid audes?*

RUSTICVS EXSPECT. DVM DEF.] nomen *rusticus* cum verbo *expectat* coniugendum mihi esse videtur, hoc sensu, *Rusticus expectat*, id est, rustico similis est, qui expectet: vel eò rusticus est, quòd expectet: rusticè expectat: rusticum se in eo esse ostendit, qui expectet, dum defluat amnis, &c. quod genus annotauimus supra ad Od. 8. lib. 3.

VOLVIBILIS] sic sup. Od. 1. lib. 4. *te per aquas, dure, volubileis*: repete verbum *sequor*, & τὸ νόσθ.

BEATA] benè dotata, diues, & pecuniola. sic sapè Horat. sat. vlt. lib. 2. *Vi Nasidieni inuit te cena beati?*

ET INCVLTE PAC. VOM. SILVÆ] sic Virg. Geor. 2. *Aut vnde iratus siluam deuexit arator*. Et *memora euertit multos ignaua per annos*, *Antiquasq; domos animum cum stirpibus imis Eruiit*: illa altum nidis petiere relictis. At *rudis enituit impulso vomere campus*.

QVOD SATIS EST CVI CONTIGIT HIC NIHIL] sic legendum est, & ita scriptum reperi in tribus libris antiquiss. omnes quidem habent *contigit*, non vt vulg. *contingit*.

NON DOM. AVT FVND. &c.] eandem sententiam propemodum expressit supra Od. 1. lib. 3. *Quòd si dolentem nec Phrygius lapis, Nec purpurarum sidere clarior Delenit vsus*, &c. & Lucretius lib. 1. *Nec calida citius decedunt corpore febres, Tectilibus si in picturis, ostrog, rubeti lacteris, quam si plebeia in veste cubandum est*. Quapropter quoniam nil nostro in corpore gazæ proficiunt, neq; nobilitas, neq; gloria regni, *Quòd super est, animo quoq; nil prodesse putandum est*. Varro *ἀνδραποπῆ*. *Non sit The sauris, non auro pectus solutum*: *Non demunt animi curas ac religiones Persarum montes, non atria diuini Crassi*. Tibull. *Non opibus mentes homini, curæq; leuantur, Nam fortuna sua tempora lege regit*.

C QVI CVPIT, AVT MET. &c.] Qui cupiditate (inquit) aut metu, aut ceteris animi morbis affectus est, is nihilo maiorem ex fortunæ bonis, & possessione diuitiarum, fructum percipit, quàm lippus ex tabulis pictis, &c. in lib. Iannoct. & Torn. & Nicot. Ruffard. Cleric. Morell. scriptum est, *sic domus & res*.

FOMENTA PODAGRAM] Sed nonne fomenta siue calida, siue refrigerantia, nempe pro ratione & natura podagræ, iuuant podagram? iuuant quidem, sed ita, vt dolorem leuent, & minuunt ad tempus, non vt funditus & in perpetuum tollant. Fomenta enim admouentur summis corporis partibus, vt & malagmata, & cataplasmata. at mali causa non est in summo corpore, sed longius oritur, & altius insedit. Quocirca non qui fomentis vitur, iuuat verè podagram, sed qui causam morbi funditus extirpat: vt qui Venere & vino sese abstinere, & tenuiter, frugaliter, continenter viuunt. Vbi autem sentiri cœpta est podagra, sanguinis missio adhibita sæpe annuam, nonnumquam perpetuam valetudinem præstat:

quidam etiam cum asinino lacte potu se eluissent, in perpetuum hoc malum euaserunt, inquit Celsus lib. 4. cap. 24. *quidam*, vt idem ait ibidem, *cum toto anno a vino, mulso, Venere sibi temperassent, securitatem totius vita consecuti sunt*, &c.

SINCER. EST N. VAS, QVOD C.] sic Lucret. lib. 6. in princip. de Epicuro, *Intellexit tibi vitium vas efficere ipsum, Omniaq; illius vitio corrumpier intus, Quæ collata foris, & commoda cumq; venirent*: *Partim quòd fluxum, pertusumq; esse videbat, Vt nulla posset ratione explerier umquam*: *Partim, quòd tetra quasi conspurcare sapore Omnia cernebat, quacumq; receperat, intus*, &c.

SPERNE VOLVPT.] In quibus spernendis & repudiandis virtus vel maximè cernitur, inquit M. Tullius lib. 1. de legibus, sub extremum, quibusque sæpe vincuntur qui alioqui viribus & ferro erant inexpugnabiles atque inuicti. Exemplo sit Annibal, quem luxuria, & deliciæ Campanæ fregerunt, atque eneruarunt, bello insuperabilem atque indomitum. Itaque præclare dictum est illud à quodam, *μία τοῖς ἀδύσιν ὁδὸς, τὸ τῆ ἡδονῆς ἀεὶ ἰσχυρῶς τῶν μαιζόνων*: id est, vna est infirmioribus, & imbecillioribus via, qua potentiores aduersarios superare possint, voluptas. Hoc cum scirent prudentissimi illi viri M. Curius, & T. Coruncanius cum audissent, esse quemdam sapientem, qui diceret, omnia, quæ faceremus, ad voluptatè esse referenda, meritò optabant, vt id Samnitibus, & Pyrrho persuaderetur, quo facilius vinci possent, cum se voluptatibus dedidissent.

NOCET EMTA DOLORE VOL.] atqui omnis voluptas corporis, emitur subsequente dolore, & cū dolore subsequente coniuncta est, seu dolorem comitem & quasi connexum habet. omnis igitur corporis voluptas nocet. subsequente autem idcirco dixi, quia si voluptatem anteiret labor, ea voluptas non esset aspernanda, aut fugienda: immò vt stabilis & solida, vehementer amplectenda, plurimiq; facienda. Itaq; qui sapiunt, voluptati laborem anteponunt, vt laboribus susceptis atq; exantlatis, solida gaudia gaudeant. Contra insipientes voluptatem expetunt, laborem fugiunt: ex quo fit vt eorum vita sit calamitosa & misera. Sed, vt ad institutum redeam, scitè & festiuè in hanc sententiam Plato in Phædone ait, mirabiliter affectum esse naturà id, quod iucundum dicitur, ad id, quod ei contrarium videtur esse, molestū, seu dolorem: propterea quòd, inquit, ea simul homini adesse nolunt: si quis autem persequatur alterum, & consequatur, propemodum cogitur etiam alterum paullo post recipere, tanquam ambo ex vno capite, seu extremo apta atq; inter se connexa sint. Ac mihi videtur (inquit) si ea animaduertisset Æsopus, fabulam huiusmodi compositurus fuisse, Deum, cum ea vellet inter se in gratiam reducere & reconciliare, bellum inter se gerentia, quoniam id consequi nō posset, eorū extrema in vnum condūxisse & coniunxisse: atq; iccirco, ad quemcumque alterum eorum ueruerit, ad eum subsequi etiam alterum. Verba Platonis Græca si quis requirat, petat ex Platonis Phædone non longè à principio, illo loco: *καὶ τὴν ἐπιπέδου*.

A βονάμα, ὡς ἀποποι, ἔφη, ὡ ἀνδρες, ἔοικε π εἶναι τὸ π, ὃ καλῶσιν οἱ ἀνδραποιδῆδ. ὡς ταυμασίως πέφυκε τῶς τὸ δροκοῦν ἰναπτον εἶναι τὸ λυπηρόν, &c. sic & Plau. Amphit. *Satin parna res est voluptatum in vita, Atq, in atate agunda, Praquam quod molestum est? Ita quoig, comparatum est in atate hominum, Ita dijs placitum, voluptatem maror ut comes consequatur, Quin incommodi plus, maliq, illico affit, boni si obtigit quid.*

SEMPER AVAR. EG.] semper avaro aliquid deest, numquam enim expletur diuitiarum sitis, quin etiam ijs, quæ habet, eget. Nihil refert vtrum avarus habeat, an non habeat, cum ei desint ea, quæ habet, id est, cum ijs rebus, quas vel suo labore peperit, vel beneficio fortunæ nactus est, ut frui non audeat. sed hac de re plura dicemus ad illum locum obscurissimum, & nondum à quoquam explicatum, qui est epist. 2. lib. 2. *sed, quod non desit, habentem, &c.*

B CERT. VOTO PETE FIN.] cum sit impenfa, & infinita in hominibus avaris pecuniæ cupiditas, certum (inquit) diuitiarum finem expete: id est, cupiditatem, & studium pecuniæ defini, ac termina: vel certam aliquam ac definitam pecuniæ summam opta & expete, quam vbi consecutus fueris, plura quærere desine, bonisq; partis fruire, & viue. sic lat. 1. lib. 1. *Deniq, sit finis querendi, cumq, habeas plus, Pauperiem metuas minus.* non est autem intelligendus hoc loco Horatius significare, diuitias nobis tamquam finem, propositas esse oportere: sed earum modum esse quendam constituendum, quo contenti esse debeamus.

INVIDVS ALT. MACR. REB.] sic Lucet. lib. 3. *Macerat inuidia ante oculos illum esse potentem, illum aspectari, clarog, incendit honore: Ipsi se in tenebris volui, cænoq, queruntur.* Horat. satyr. 1. lib. 1. *Quodq, aliena capella gerat distentius uber, Tabescat? &c.* Videtur autem quædam esse non inuenusta in his duobus, *opimis macrescit, antithesis.*

C INVID. SIC. NON INVEN.] Pindarus e. d. 1a. πῦθ. φθονεροὶ δ' ἀμύνονται ἀτὰρ, id est, inuidi autem damnoplectuntur, & Plato lib. nono de legibus, inuidiam ait esse contubernalem grauem, ac molestam, maximè quidem ac primo loco ei, qui inuideat, secundo loco viris optimis, & clarissimis ciuitatis. Appellat autem Horatius hoc loco inuidiam eam, quam M. Tull. ambigui nominis fugiendi causa, *inuidientiam* nominat lib. Tuscul. 3. & 4. Sententia porro huius loci hæc est, quamuis Sicilia tyranni grauissima tormenta ad cruciandos homines inuenerint, nullum tamen tormentorum illorum grauius inuidia fuisse.

QVI NON MODER. IRÆ] id est, qui iræ moderationem non adhibebit, & veluti frenum injiciet. hæc enim vis est huius verbi cum dandi casu coniuncti, vt M. Tull. Partit. *nam auditorum aures moderantur oratori prudenti, & prouido: & quod respuunt, immutandum est.*

INFECT. VOL. ESSE, DOL. QVOD, &c.] id est, nolet id esse à se admissum, vel optabit ne id sit à se admissum, quod dolore, & ira impulsus fecerit: pœnitebit eum facti. epist. de arte poët. *Com*

mississe cauet, quod mox mutare laboret. infectum, id est, nō factum. Plaut. Mostell. *Egone?* [somnia] *at quidem tu, qui istoc te speras modo Potesse dissimulando infectum hoc reddere.* Sed cur dolorem & mentem concurrente is facit in ira, & in pœnis expetendis? De dolore, docet Aristoteles multis locis, iram cum dolore esse coniunctam: & tum dolore hominem iratum leuari, cum iniuriâ acceptam retulerit. de mète, idem docet lib. 7. de moribus ad Nicomach. eum, qui iratus sit, à ratione quodammodo persuaderi, & induci, vt pœnas ab eo, qui iniuste læserit, expetat. Vcl eò respexit quòd ex veteribus alij iracundiam definierunt feruorem mentis, alij cupiditatem puniendi doloris.

DVM POENAS ODIO, &c.] id est, dum odio prouectus pœnas de eo, qui læsisse videtur, sumere festinat: vel sic, dum iniuriæ, quam ipse sibi accepisse videtur, dolorem inultum, & iccirco grauem & molestum, vlcisci properat, vt animum dolore leuet. Nam quamdiu is, qui se accepisse iniuriam existimat, inultus est, tandiu graui quasi onere premitur: vbi iracundiam suam expleuit, doloremque suum punitus est, tum exoneratus est. verbum *festinat* coniunxit cum quarto casu, vt Virgil. *Ænei. 4. Festinare fugam, tortosq, incidere funes.* idem de verbo *maturare* sentiendum. *Æn. 1. Maturate fugam.* Horat. epist. prox. seq. *Hoc opus, hoc studium parui properemus, & ampli. & Od. 7. lib. 2. Deproperare apio coronas.* sic Græci verbum *αὐτοδεν*. Pindarus Πυθ. γ. μὴ φίλα θυχὰ βίον ἀτάνατον ἀπὸ δε: πᾶν δ' ἐμωραχπὶ ἀντλε μαχανάν: id est, ne care anime vitam immortalem festina: facilem autem hauri machinam. & Homerus *il. v. ταῦτα δ' ἄμα χεῖ Σπύδεν, οἷκ' ὄφελός π γανόμενα καὶ δὴ ἴοντ:* id est, hæc autem vnâ nos properare oportet, si possumus aliquid prodesse nos etiam duo.

IRA FVR. BR. EST] sic Themistius in oratione de amicitia, ἐγὼ δὲ οἶμαι (inquit) πῶ ὄργιῳ μαυία ὄλγροχρόνιον εἶναι. quod notat M. Anton. Muretus. M. Tull. Tuscul. 4. *An est quicquam similis insania, quam ira? quam bene Ennius initium dixit insania.* Et Apollonius dicebat, τῆς ὄζουθυμίας τὸ ἀγρος esse *μαυία*, id est, iracundiæ florem esse insaniâ. Et Plutarchus in Romulo, ὄργης πάχος ἀβρολον, id est, iræ, celeritatem inconsideratam, & consultationis expertem. vide annot. ad Od. 16. libri primi.

ANIMVM] πὸν θυμὸν, vt Hom. *ιλιάσ. β. θυμὸς δὲ μέγας ἐστὶ διοσφέων βασιλῆων.* Cæcilius, *Nunc enim demum mihi animus ardet, nunc meum cor cumulatyr ira.* Nam & apud Latinos animus interdum accipitur pro quauis libidine à ratione auersa, vt Plaut. in Trinummo, *si animus hominem perculit, actum est, si animo seruiuit, non sibi, si ipse animum perculit: dum viuuit, victor victorum cluet.*

HVNC FRENIS, &c.] tamquam equum ferocem & indomitum.

COMPESCE] comprime. sup. saty. 8. lib. 1. *qua pœnis compesceret inferiorem.* Od. 16. li. 1. *Compescementem.*

FINGIT] format, instituit, docet, vt lib. de arte poëtica, *quamuis & voce paterna Fingeris ad rectum.*

TENERA]

A TENERA] molli, & facili ad domandum.

EQVVM TEN. DOCIL. CERV.] equum iuuenem, & idcirco ad domandum facilem.

MAGISTER] ἰπποδάμοσ, qui domat equos.

IRE VIAM] sic loquebantur veteres. Cic. pro Murena: *Ite viam: Præsto aderat sapiens ille, qui ire viam doceret.* sic enim legendum, non, ut vulgò inite viam, neque inire viam.

VENATICVS] vitur hoc nomine Plautus in Mil. gloriofo. *sita non repperio, ibo odorans, quasi venaticus vsque, donec persecutus vulpem fuero.* & M. Tul. Verr. de signis, *quò postea, quam venerant, mirandum in modum canes venaticos diceret: ita odorabantur omnia, & peruestigabant, ut, ubi quicquid esset, aliqua ratione inuenirent.*

CERVINAM PELL.] pellem cerui alga, aut cætonibus refertam, quæ cerui similitudinè gerit.

MILITAT] feriò feras insequitur, vel veros ceruos infectatur. catulus, id est, canis, ut sup. Od. 1. lib. 1. *Sen visa est catulis cerua fidelibus.*

B NVNC ADBIBE] vitiosa est eorum codicum scriptura, qui habent *adhibe*. est enim legendum *adhibe*: quo verbo & Terent. vitur in Heautont. *Vbi mihi adhibet plus paullo, sua quæ narrat facinora?* tralatio est ab animantibus sicutibus, & sitim exlentibus. *adhibe* enim, hoc est, attende, audi, & celeriter percipe: quemadmodum ferè supra locutus est Oda. 13. lib. 2. *pugnas & exactos tyrannos Densum humeris bibit aure vulgus,* vel dic *adhibe*, id est, animo imbibere, ut dicuntur lanæ colorè & candorem bibere. & ut Dido apud Virg. lib. 1. *Æneid. longum bibebat amorem.*

PVRO PECTORE] nondum vitis inquinato, Lucret. lib. 5. *procem. At bene non poterat sine puro pectore viui.*

PVER] vult nos statim à pueris philosophiæ, & rectè honestæque viuendi scientiæ operam dare, ne simus, ὁ ἡμαθὲς, i. feri studiorum, ut loquitur epist. 19. huius lib. sed *παῖδομαθὲς*, id est, à pueritia instituti & eruditi. Plurimū autem interest utrūm aliquid discas puer, an iam ætate grandis: quamquam præstat ferò discere, quàm numquam, ut dicebat Socrates.

C QVO SEMEL EST IMB. R. S. OD.] sic Plato lib. 4. de rep. seu de iusto, ait, tinctores, seu infectores, ubi lanam purpura inficere volunt, primum lanam sumere candidissimam, deinde eam accurate preparare, ut florè purpuræ quàm maximè imbibere possit: & tum denique purpureo colore lanam illam tingere: quo factò purpuram lanæ instam atque inditā nulla ratione, nullo nitro, nullo ve lomento, aut sapone abstergeri, neque deleri posse, &c. verba Platonis posita sunt 5. ferè pagina libri, ibi, οὐκοῦν οἶδα ἢ ἂν εἴποι οἱ βαφείς, ἐπεὶ δὲν βυλὴν ὡς ἰσὶ βαφεία, ὡς εἶναι ἀλουργὰ, παρῶτον μὲν, &c.

NVNC TE MELIORIB. OFF.] nunc (inquit) dum tenera est ætas, dum mollis & tractabilis, & cerea, dede, seu præbe te honestis & salutaribus disciplinis erudendum, bonis que & rectis opinionibus imbuendum, malis artibus & prauis opinionibus reiectis.

NEC TARD. OPP. NEC PRÆC.] nec eos

exspecto, qui sunt ignauiore: nec eos vrgeo, qui antecedunt: id est, nō excito, neque impello, cum sua sponte satis properent, meaque cohortatione non egeant. Vel, quod mihi magis placet, non insto præcedentibus, ut eos anteuertam: non conor eos anteuertere: ut fat. 1. lib. 1. *Instat equis auriga suos vincentibus.* est enim tralatio perpetua ducta à cursoribus, seu quadrigis, falluntur autem qui insto interpretantur *obsto*, id est, *impedio*.

3. AD IVLIVM FLORUM.

IVLII Flore quibus terrarū militet oris
Claudius Augusti priuignus, scire laboro.

Thracæne vos, Hebrusque niuali compe
de vinctus,

An freta vicinas inter currentia turreis,
An pingues Asia cæpi, collésq; morantur?
Quid studiosa cohors operum struit: hæc
quoque curo.

Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?

Bella quis, & paces longum diffundit in
æuum?

Quid Titius, Romana breui venturus
in ora?

Pindarici fontis qui non expalluit hau-
stus,

Fastidire lacus, & riuos ausus apertos:
Ut valet? ut meminit nostri? fidibusne

Latinis (Musa?)

Thebanos aptare modos studet auspice
An tragica desauit, & ampullatur in
arte?

Quid mihi Celsus agit? monitus, mul-
tūmque monendus, (vitet

Priuatas ut querat opes, & tangere
Scripta, Palatinus quæcunque recepit
Apollo:

Ne, si fortè suas repetitum venerit olim
Grege auium plumas, moueat cornicula
risum

Furtiuus nudata coloribus. ipse quid au-
des?

Tt Qua